

Poronlihantuotannon tuet

Porotalouden tulevaisuustyöryhmä

Jukka Tauriainen
20.5.2022

Sisältö

Markkinat

Tuki-instrumentit

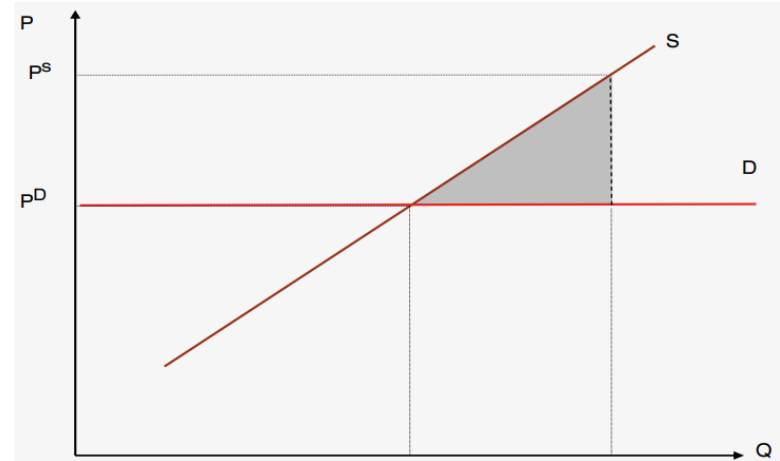
Poronlihan tuotannon tuet

Kuva: pixabay.com

Täydellinen markkina

- Paljon yrityksiä
- Yksittäinen yritys ei vaikuta hintaan
- Kaikki tuottavat samaa tuotetta
- Markkinahinta vakio
- Vapaa pääsy markkinoille
- "Maailmanmarkkina"

Kysyntä elintarvikemarkkinassa

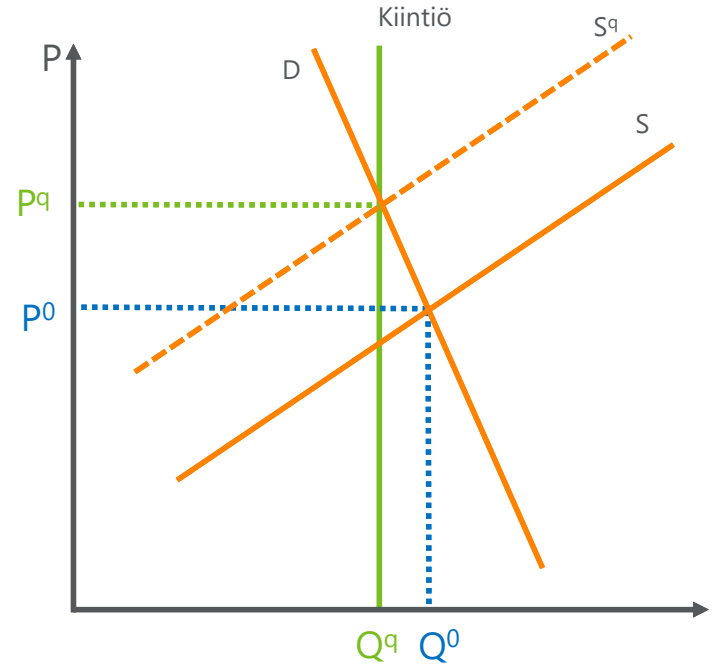
- Alkutuotteen kysyntä on johdettua kysyntää
 - Teollisuus ostaa tuotteen raaka-aineeksi
 - Kysyntään vaikuttavat mm.
 - Kuluttajien mieltymykset
 - Hintainformaation saatavuus
 - Teollisuuden ja kaupan kilpailu
 - Ulkomaankauppa

Poronlihamarkkina

- Elinkeino = liiketoiminta = voitontavoittelu/kustannusminimointi
- Poronliha niukkuustuote (tarjonta < kysyntä, korkea hinta)
- Oligopolistinen markkina
 - Paljon alkutuottajia (hajanainen, epäyhtenäinen joukko: ei neuvotteluvoimaa markkinoilla)
 - Muutamia suuria ostajia, joilla markkinavoima
 - Muutama suuri teurastamo määrää hinnan
 - Pienemmät seuraavat isojen hinnoittelua
 - Tuottajahinnan nousu voi kasvattaa tarjontaa nopeastikin
 - Lisättävä tuotantokapasiteettia
 - Laskee kuluttajahintaa

Kiintiöity tarjonta

- Suurin sallittu eloporumäärä rajoittaa tuotantoa
- Nostaa tuottajahintaa

Tuki-instrumentit

1. Hintatuki

- Maksetaan tuotantomäärän perusteella
- Perinteinen alkutuotannon tukemisen malli
- Vaikuttaa voimakkaasti markkinoihin
- Tullisuoja

2. Panostuki

- EU:ssa yleisesti käytettävä maataloustukimalli
- Maksetaan esim. pinta-alan tai eläinmäärän perusteella
- Markkinavaikutuksia

3. Suora tulotuki

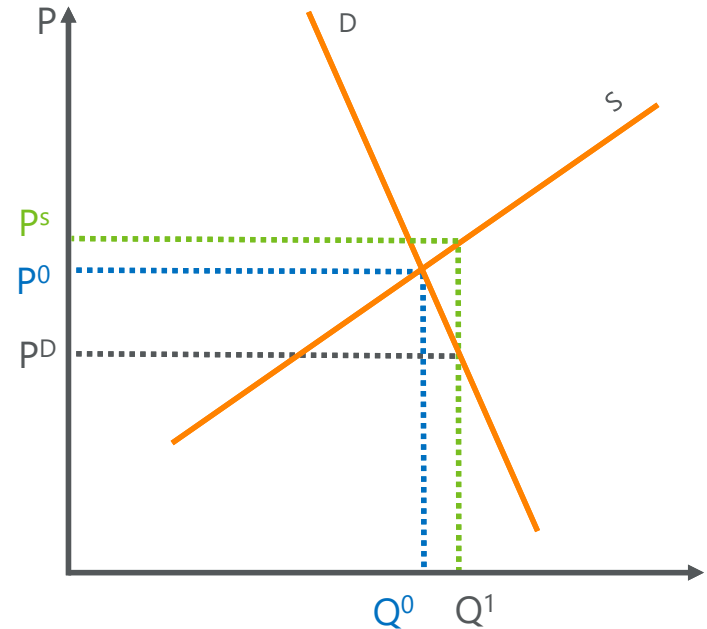
- Irrotettu tuotannosta, tulonsiirto tuottajalle

4. Kombinaatio

Tuki oligopolistisessa markkinassa

1. Hintatuki (teurastuki)

- Oligop.markk.: jyrkkä kysyntäkäyrä
- Hintatuki vaikuttaa teollisuuden maksamaan hintaan nopeasti
- (suuri) osa tuesta päätyy ketjun muille toimijoille

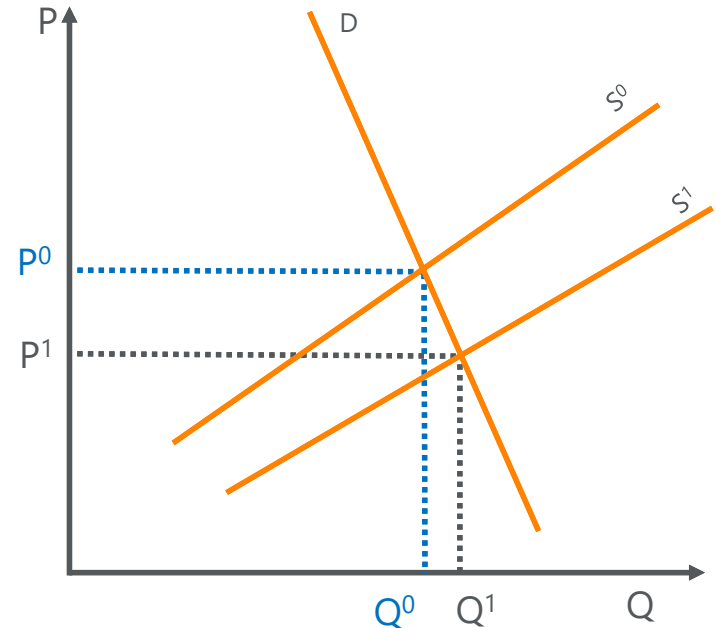
Hintatuen vaikutukset

- Nostaa tuottajan tulotasoa "lisähintana"
- Johtaa tarjonnan kasvuun
 - Johtaa eloporumäärän kasvuun -> laidunpaine
 - Edistää ruokintaan perustuvaan poronhoitoon siirtymistä -> kustannukset
- Tuki valuu muille ketjun toimijoille
- Suuret jalostusyrietykset tai kauppa voivat pitää voiton itsellään
 - niiden ei tarvitse siirtää raaka-aineen hinnan laskua lopputuotteisiin

Tuki oligopolistisessa markkinassa

2. Panostuki (eloporotuki)

- Tuetun panoksen rajakustannus laskee
- Tuotantomäärä kasvaa, tuottajahinta alenee, kuluttajahinta alenee
- (suuri) osa tuesta valuu kasvaviin panoskustannuksiin
 - Ostajan ei tarvitse siirtää raaka-ainekustannuksia myyntihintaan, vaan voi kasvattaa omaa voittoa
 - Vaikutus voi olla suurempi kuin hintatuella

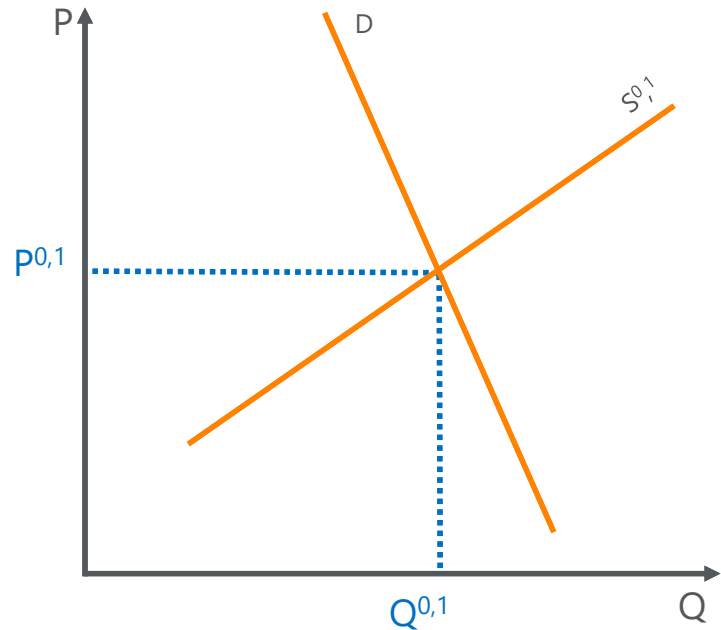
Panostuen vaikutukset

- Nostaa tuottajan tulotasoa tuotantokustannuksia alentamalla
- Aleneva rajakustannus johtaa pitkällä aikavälillä tuotantopanosten tehottomaan ja epäoptimaaliseen käyttöön
- Kannustaa pitämään eloporoja maksimimäärän -> laidunpaine
- Edistää ruokintaan perustuvaan poronhoitoon siirtymistä -> kustannukset
- Tuki valuu muille ketjun toimijoille
- Suuret jalostusyrietykset tai kauppa voivat pitää voiton itsellään
 - niiden ei tarvitse siirtää raaka-aineen hinnan laskua lopputuotteisiin

Tuki oligopolistisessa markkinassa

3. Tuotannosta irrotettu tuki, tulotuki

- Määräytyy esim. sosiaalisella tai kulttuurisella perusteella

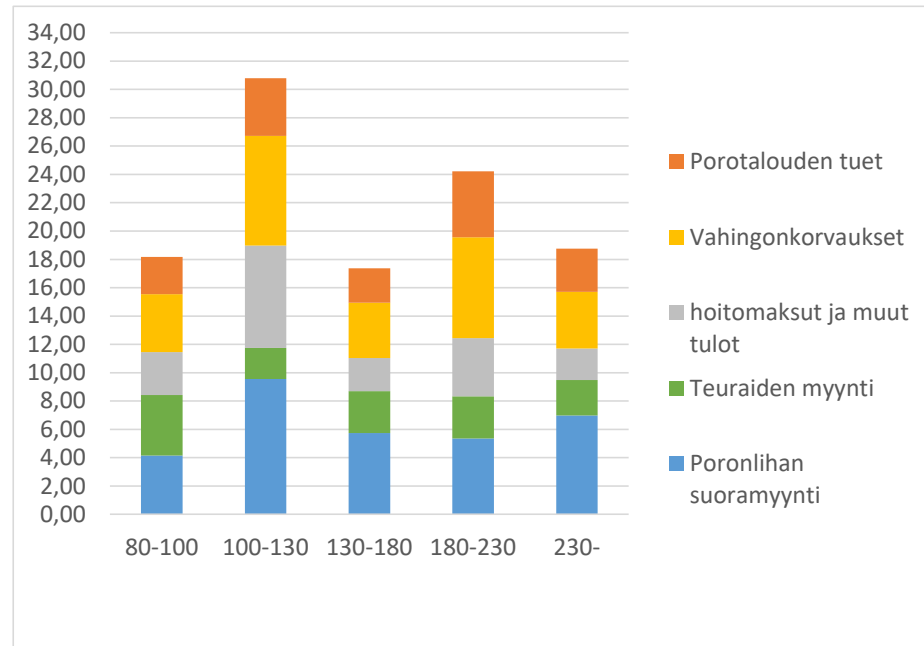
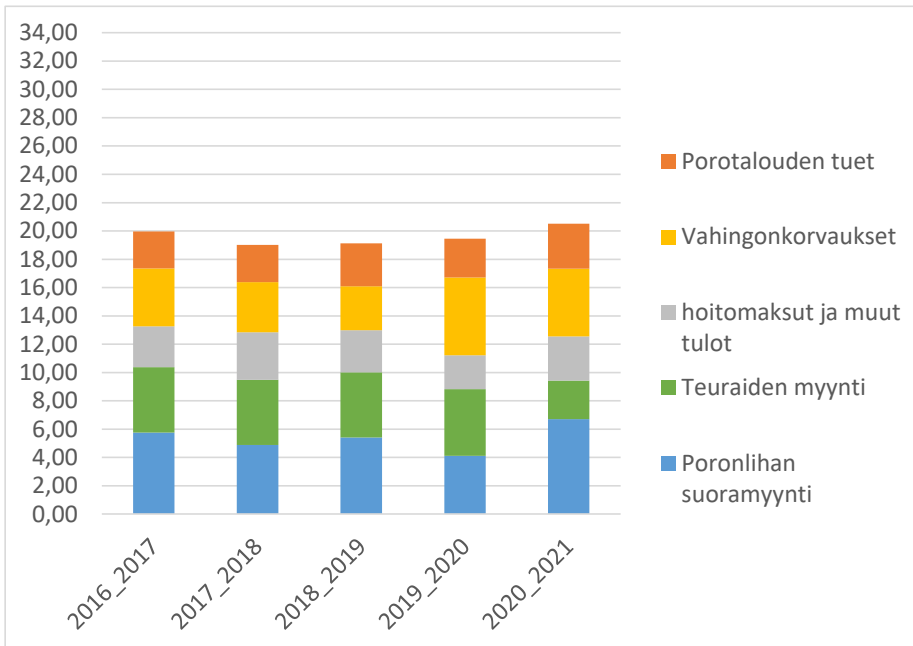
Tuotannosta irrotetun tuen vaikutukset

- Ei vaikuta markkinoiden tasapainoon yhtä paljon kuin hinta- ja panostuet
 - Tukea voi valua muille ketjun toimijoille
- Toimii ikään kuin minimipalkan tavoin
- Teoriassa pienentää tuotantokannustinta
- Teoriassa kilpailullisilla markkinoilla johtaa kysyntää vastaavaan tuotantoon
- Teoriassa johtaa tuotantoresurssien käytön tehostumiseen
- Voi lisätä yrittäjän riskinottohalua
 - Markkinoiden epävakaus
 - Kysynnän ja tarjonnan vaihtelut
 - Hintavaihtelut

Yhdistelmätukki

- Osa tuesta eläinkohtaisena, osa tuotantoon sidottuna
 - Kannustaa pitämään eloporoja, mutta myös lisäämään tuotantoa
 - Markkinavaikutus voimakkaampi kuin pelkällä eloporotuella
 - Yritystasolla muutoksella ei kovin suurta tulovaikutusta
- Osa tuesta tuotannosta irrotettuna, osa eläinkohtaisena
 - Ylläpitää tulotaso
 - Kannustaa pitämään eloporoja, mutta mahdollistaa tehottomasta tuotannosta luopumista
 - Markkinavaikutus pienempi kuin pelkällä eloporotuella

Tuotot lihakiloa kohti poronlihantuotannossa

Tuet poronlihantuotannossa

- Eläinkohtainen tuki
 - 158 000 eloporoa
 - 4,5 milj. euroa
 - 28,5 eur/eloporo

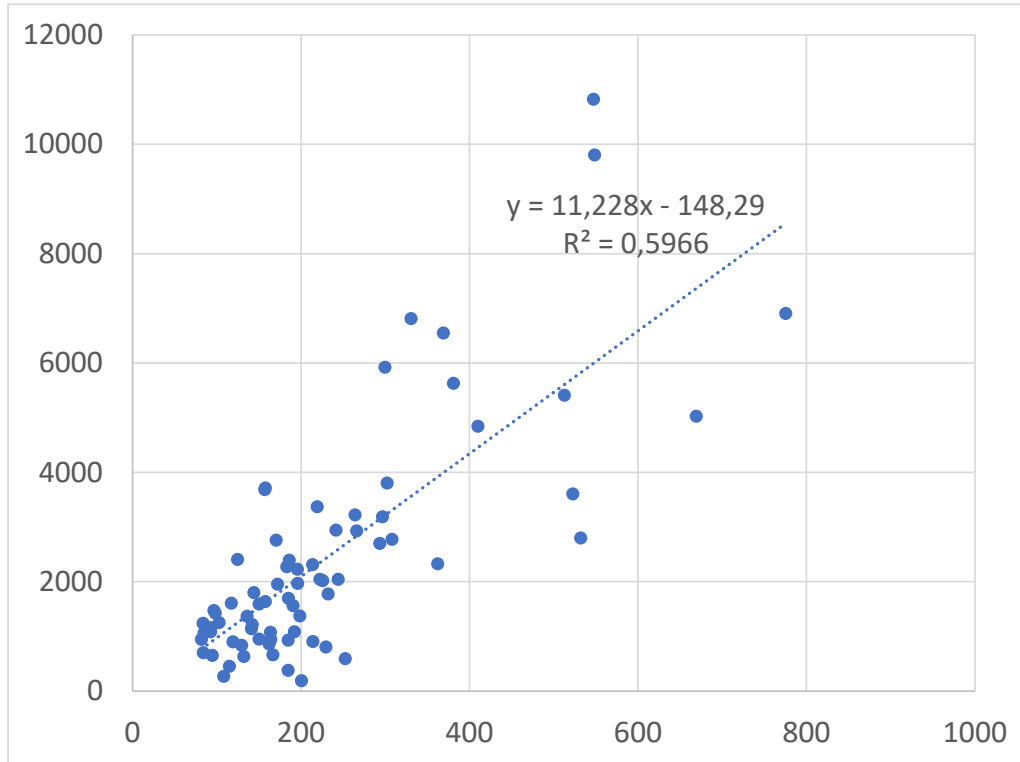
- Sama tukisumma teurastukena
 - 74 000 myyntiteurasta 1,74 milj. kg lihaa
 - 60,8 eur/teuras 2,59 eur/liha-kg

Tuet poronlihantuotannossa 2

- Eloporotuki vs. teurastuki

	80-100	100-130	130-180	180-230	230-	KAIKKI
	2020_2021	2020_2021	2020_2021	2020_2021	2020_2021	2020_2021
Tiloja edustettuna	180	230	180	110	170	880
Tiloja otoksessa	11<n<20	4<n<10	11<n<20	11<n<20	20<n<30	70<n<80
Eloporot	90	119	145	203	467	197
Lihamäärä	809	919	1733	1474	4809	1896
Lihamäärä, kg/ep	9,0	7,7	12,0	7,3	10,3	9,6
Eloporotuki, 28,50 €/ep	2565	3392	4133	5786	13310	5615
Teurastuki, 2,59 €/kg	2095	2380	4488	3818	12455	4911

Lihantuotannon ja eloporumäärän yhteys

Kannattavuuskerroin = 1, jos...

- Maksetaan lisätukea
- Tuki yht. 98 €/ep tai 9,3 €/liha-kg
- = 15,5 milj. €
- Tukien osuus tuotoista = 30-40 %

Tuotot	2016_2017	2017_2018	2018_2019	2019_2020	2020_2021
Tiloja edustettuna	920	900	880	900	880
Tiloja otoksessa	70<n<80	70<n<80	70<n<80	70<n<80	70<n<80
Eoporot	192	197	199	202	197
Lihamäärä	2108	2156	2096	2369	1896
Porotalouden tuet	5 510	5 680	6 360	6 500	6 040
+ Palkkavaatimus	20 800	20 100	20 300	19 200	20 700
+ Korkovaatimus	2 460	2 800	2 510	2 570	2 430
Yrittäjätulo	13 200	9 080	7 020	11 900	5 770
Kannattavuuskerroin	0,57	0,40	0,31	0,55	0,25
Lisätuki	10 060	13 820	15 790	9 870	17 360
Lisätuki, €/ep	52	70	79	49	88
Lisätuki, €/liha-kg	4,77	6,41	7,53	4,17	9,16
Tuet tuotoista, %	30 %	36 %	40 %	29 %	42 %

Skenaario: tuki aikuisille teuraille

- Teurashinta eri tuotantomäärillä
 - Lineaarinen regressio 2000/2001 – 2020/2021

$$P_t = 4,332 - 1,261x + 0,815P_{t-1}$$

, jossa P_t = poronlihan tuottajahinta ko. poronhoitovuotena,

x = poronlihan tuotantomäärä miljoonina kilogrammoina ja

P_{t-1} = poronlihan tuottajahinta edellisenä poronhoitovuotena

$$R^2_{adj} = 0,94$$

Skenaario: tuki aikuisille teuraille

- Eloporomääriä pienennetään 10 % kolmen vuoden aikana
 - Noin 6 000 teurasta, 215 000-230 000 kg per vuosi
- Teurastuotos 2016/17-2020/21: 9,2 kg/eloporo
- Tuottajahinta nousisi 9,4 -> 10,8 eur/kg
- Säästyvä eloporotuki n. 500 000 euroa kolmena vuotena yhteensä teuraspalkkiona
- Teurastuotos pienenesi 10 %, mutta ei pysyvästi

Skenaario: tuki aikuisille teuraille

- Yhteiskunta ostaa porotalouden ylikapasiteetin pois markkinoilta
- Mahdollistaa myös kohdentamisen kokonaan tuotannon lopettaville
 - Luopumistuki/-korvaus
- Vähentää talvilaidunpainetta

”Markkinaoperaatiot”?

- Tuottajien markkinavoiman kasvattaminen
- Sopimustuotanto
- Tuottajaorganisaatiot
 - ”laillinen kartelli”
 - EU:n kilpailulainsäädännön mukainen
 - Mahdollistaa tarjonnan säätelyn ja keskittämisen
 - Ostojen keskittäminen

Yhteenveto

- Poronlihamarkkina oligopolistinen
- Alkutuotannon tukeminen vaikuttaa markkinoihin
- Poronlihantuotannon tukiriippuvuus alhainen
- Kannattavuustavoitteen saavuttamiseksi tuki pitäisi kolminkertaistaa
- Hinta- ja panostuki valuu pitkällä aikavälillä ketjun muille toimijoille
- Hintatuella ja eloporoituella ei ratkaisevaa eroa
- Suora tulotuki häiritsee vähiten markkinoita

Kirjallisuus

- Kuosmanen, Niemi, Sipiläinen. 2009. Maataloustuen ja tuottavuuden vaikutukset elintarvikkeiden hintamarginaaleihin ja hinnanmuodostukseen. MTT Kasvu 3. Saatavilla internetissä: <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu3.pdf>
- Kumpula, Pekkarinen, Tahvonen ja Rasmus. 2015. Poronhoidon tuottavuus ja ekonomia erilaisissa laidun- ja ympäristöolosuhteissa. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 68/2015. Saatavilla internetissä: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/530871/luke-luobio_68_2015.pdf?
- Kumpula, Siitari (toim.). 2020. Kestävä biotalous porolaitumilla -hankkeen osaraportit, johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 29/2020. Saatavilla internetissä: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/545810/luke_luobio_29_2020.pdf?
- Saarni K., Nieminen M. 2011. Porotalouden tukitoimet ja Pohjoismaiden poronlihamarkkinat. Riista- ja kalatalous. Tutkimuksia ja selvityksiä. 11/2011. Saatavilla internetissä: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/530740/rkts2011_11.pdf?
- Saarni K. (toim.). 2015. Porotalouden kilpailukyky muuttuvissa olosuhteissa. Käsikirjoitus.

